

Objem, povrch

Tělesa budeme měřit pomocí těchto jednotek:
Jednotkou **délky** je **centimetr** (cm) nebo **milimetr** (mm).

Jednotkou **obsahu** je **čtvereční centimetr** (cm²), tj. obsah čtverce o straně 1 cm, nebo **čtvereční milimetr** (mm²), tj. obsah čtverce o straně 1 mm.

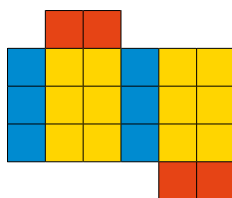
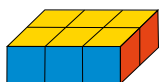
Jednotkou **objemu** je **kubický centimetr** (cm³), tj. objem krychle o hraně 1 cm, nebo **kubický milimetr** (mm³), tj. objem krychle o hraně 1 mm.

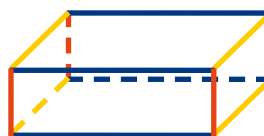
Běžná jednotka objemu je 1 **litr**, tj. 1 dm³.

Dodejme, že 1 cm = 10 mm, 1 cm² = 100 mm² a 1 cm³ = 1000 mm³.

- 1** Kvádr má rozměry 3 cm × 1 cm × 2 cm. Na obrázku je jeho síť. Urči povrch a objem kvádrů.

- 2** Na obrázku je zvětšený tyčkový model našeho kvádrů. Zjisti součet délek všech hran kvádrů.

Součet délek všech hran hranatého tělesa nazýváme **kostra** tělesa.

- 3** Zjisti objem, povrch i kostru hranolu o rozměrech (v centimetrech):

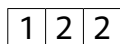
- a) 1 × 1 × 2;   b) 1 × 1 × 3;   c) 1 × 1 × 4;   d) 1 × 1 × 5;
e) 1 × 1 × 9;   f) 1 × 1 × 37;   *g) 1 × 1 × v.

- 4** Krychlová tělesa na plánech jsou vytvořena z krychlí o objemu 1 cm³.

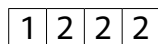
Zjisti objem, povrch i kostru krychlových těles A až H.

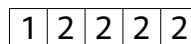
A

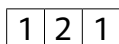
B

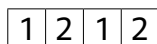
C

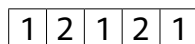
D

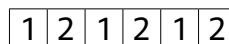
E

F

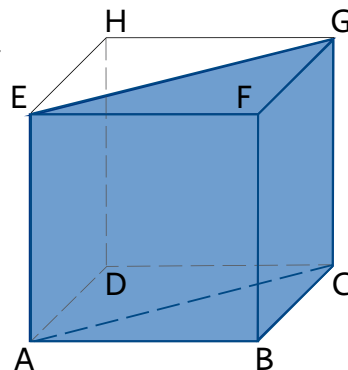

G

H

- 5** Krychle ABCDEFGH o hraně 24 mm je rovinou ACGE rozdělena na dva trojboké hranoly. Kolik má hranol ABCEFG vrcholů, kolik hran a kolik stěn?

- 6** Vytvoř síť i model hranolu ABCEFG ze cvičení 5.

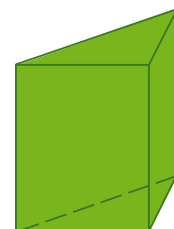
- 7** **K** Zjisti a vypočítej kostru, povrch i objem hranolu ze cvičení 5.

Trojboký hranol je těleso ohraničené dvěma shodnými trojúhelníky – **horní** a **dolní podstava** hranolu – a třemi **bočními stěnami**, které jsou buď obdélníky, nebo čtverce. Tyto tři stěny tvoří **plášť** hranolu. Těleso má šest **podstavných** hran (to jsou strany podstav) a tři **boční** hrany. Délka boční hrany je **výška** hranolu.

- 8** Vytvoř síť i model trojbokého hranolu ABCEFG, jehož výška je **a)** 20 mm, **b)** 30 mm, **c)** 40 mm a podstavy ABC i EFG jsou pravoúhlé rovnoramenné trojúhelníky s přeponou AC (EG) o délce 41 mm.

- 9** Zjisti a vypočítej kostru, povrch i objem trojbokého hranolu ze cvičení 8.

- 10** Vytvoř síť i model trojbokého hranolu, jehož výška je 30 mm a podstava je pravoúhlý trojúhelník s odvěsnami 18 mm a 24 mm.

- 11** Zjisti a vypočítej kostru, povrch i objem trojbokého hranolu ze cvičení 10.

- 12** Vytvoř síť trojbokého hranolu, jehož každá hrana má délku 30 mm.

- 13** Zjisti a vypočítej kostru, povrch i objem hranolu ze cvičení 12.

- 14** Vytvoř síť i model trojbokého hranolu, jehož podstava je trojúhelník o stranách 26 mm, 28 mm a 30 mm a výška je 25 mm.

Vypočítej kostru, povrch i objem hranolu ze cvičení 14.

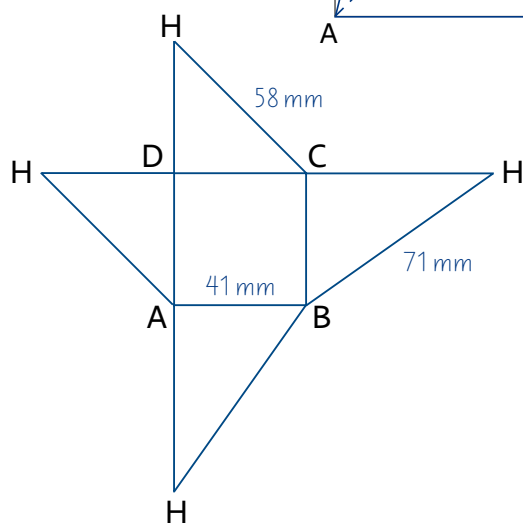
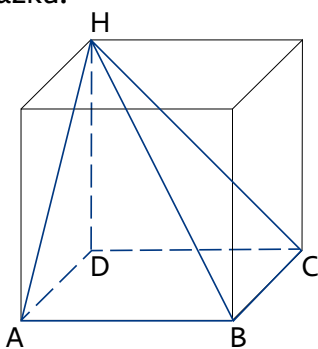
15 Vytvoř síť i model tetraedru o hraně 82 mm.

16 Vytvoř model čtyřstěnu ABCF, jehož zmenšená síť je načrtnuta na obrázku. Je to část krychle ABCDEFGH o hraně 58 mm.

17 Slož krychli ze čtyř trojbokých jehlanů vytvořených ve cvičení 16 a jednoho tetraedru vytvořeného ve cvičení 15.

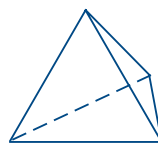
18 Čtyřboký jehlan ABCDH je částí krychle ABCDEFGH o hraně 41 mm. Zmenšená síť jehlanu je na obrázku.

Sestroj model tohoto tělesa.

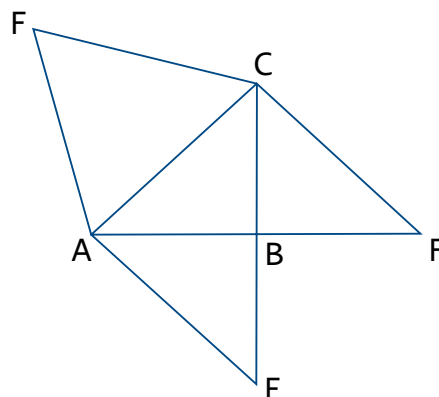

23 Vytvoř síť i model čtyřbokého jehlanu, jehož všechny hrany mají stejnou délku 30 mm.

24 Dva jehlanu, které jsi ty a tvůj kamarád vymodelovali ve cvičení 23, spojte podstavami tak, aby vzniklo těleso, které má 12 shodných hran a osm stěn, všechny jsou rovnostranné trojúhelníky.

Připomeneme, že tetraedr je pravidelný čtyřstěn – každá jeho stěna je rovnostranný trojúhelník.

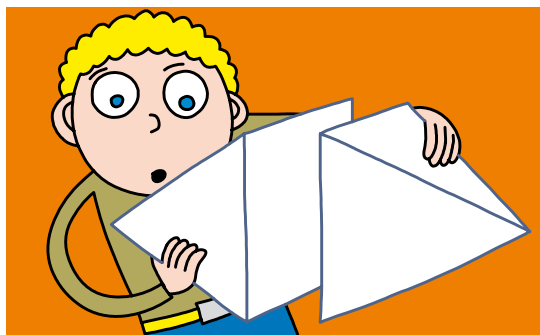

19 Zjisti povrch i kostru jehlanu ABCDH ze cvičení 18.

20 Čtyřboký jehlan BCGFH je částí krychle ABCDEFGH o hraně 41 mm. Sestroj model jehlanu. Zjisti povrch i kostru jehlanu.

21 Čtyřboký jehlan ABFEH je částí krychle ABCDEFGH o hraně 41 mm. Sestroj model jehlanu. Zjisti povrch i kostru jehlanu.

22 Slož krychli ze tří jehlanů, které jsi vytvořil ve cvičeních 18, 20 a 21. Zjisti objem každého ze tří vytvořených jehlanů.

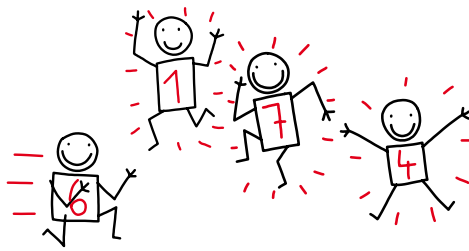
25 Vrať čísla do výpočtů.

$$50 : \square = \square (\square) [1, 7, 7]$$

$$29 : \square = \square (\square) [3, 5, 8]$$

$$30 : \square = \square (\square) [3, 3, 9]$$

Neposedové jsou
v závorkách.

26 Narýsuj do centimetrové mříže trojúhelník KLM. Zjisti jeho obsah i obvod, když platí:

a) $K \rightarrow \rightarrow \rightarrow L \uparrow \uparrow \leftarrow M \leftarrow \leftarrow \downarrow \downarrow K$;

b) $K(0, 0), L(3, 4), M(0, 4)$.

27 Autobus vyjel ze zastávky A a přes zastávky B, C, D dojel na konečnou E.

Na každé ze zastávek A, B, C a D nastoupili 4 lidé. Na každé ze zastávek B, C a D vystoupil stejný počet lidí. Na zastávce E jich vystoupilo 7.

Kolik lidí jelo v autobusu ze zastávky B do zastávky C?

28 Vypočítej. Výsledky seřaď od nejmenšího k největšímu.

$$4 \cdot 4 + \frac{1}{2}$$

$$12,4 + 3,7$$

$$20 - 3,7$$

$$102 : 6$$

29 Rozhodni, zda je výrok pravdivý.

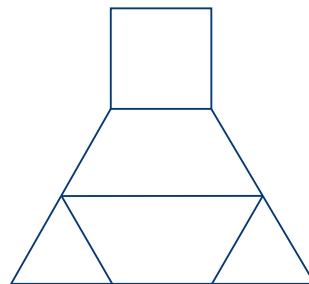

a) Otec mého rodiče je můj děda.

b) Rodič mého otce je můj děda.

Rozšiřující učivo

30 Na obrázku je síť tělesa, které má pět stěn: jeden čtverec, dva lichoběžníky a dva rovnostranné trojúhelníky. Těleso má devět hran, z nichž jedna má délku 50 mm a všechny ostatní 25 mm. Sestroj toto těleso.

31 Ze dvou těles sestavených ve cvičení 30 slož tetraedr.

32 Znáš délku d , hloubku h i výšku v v kvádru. Jak zjistíš jeho objem, povrch i kostru?

33 Jak zjistíš objem trojbokého hranolu, když znáš obsah S jeho podstavy i jeho výšku v ?

34 Jak zjistíš plášť, povrch i kostru trojbokého hranolu, když znáš obsah S jeho podstavy, délky všech tří podstavných hran a, b, c i jeho výšku v ?

